

ЕСЕИ ЗА МИГРАЦИЈА И АЗИЛ

ESSAYS ON MIGRATION AND ASYLUM

УРЕДНИЦИ:
АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА
ОЛГА КОШЕВАЛИСКА
ЕЛЕНА МАКСИМОВА

EDITORS:
ANA NIKODINOVSKA KRSTEVSKA
OLGA KOSHEVALISKA
ELENA MAKSIMOVA

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ШТИП, 2022

FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELČEV – ŠTIP
ŠTIP, 2022

ЕСЕИ ЗА МИГРАЦИЈА И АЗИЛ

УРЕДНИЦИ:
АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА
ОЛГА КОШЕВАЛИСКА
ЕЛЕНА МАКСИМОВА

ИЗДАВАЧ:
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ШТИП, 2022

ESSAYS ON MIGRATION AND ASYLUM

EDITORS:
ANA NIKODINOVSKA KRSTEVSKA
OLGA KOSHEVALISKA
ELENA MAKSIMOVA

PUBLISHER:
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELČEV – ŠTIP
ŠTIP, 2022

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

314.15(4)(062)

314.151.3-054.73(4)(062)

ЕСЕИ за миграција и азил [Електронски извор] / уредници Ана Никодиновска Крстевска, Олга Кошевалиска, Елена Максимова = Essays on migration and asylum / editors Ana Nikodinovska Krstevska, Olga Koshevaliska, Elena Maksimova. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев”, Правен факултет ; Štip : University Goce Delčev, Faculty of law, 2022

Начин на пристапување (URL):

<https://pf.ugd.edu.mk/index.php/mk/za-fakultetot/publikacii-i-proekti>

Текст во ПДФ формат, содржи 144 стр., илустр. - Наслов превземен од екранот. - Трудови на мак., англ. и итал. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-943-2

1. Напор. ств. насл. 2. Никодиновска Крстевска, Ана [уредник] 3. Кошевалиска, Олга [уредник] 4. Максимова, Елена [уредник]

а) Миграција -- Европа -- Зборници б) Бегалци -- Европа -- Зборници

COBISS.MK-ID 58864901

Печатењето на оваа публикација е финансиски поддржано од Претставништвото на Високиот комесар за бегалци при Обединетите Нации (УНХЦР) во Северна Македонија. Нејзината содржина е одговорност единствено на Правниот факултет, Универзитет Гоце Делчев Штип и не секогаш ги отсликува гледиштата и ставовите на УНХЦР, ниту го обврзува УНХЦР.

The printing of this publication was financially supported by the Representation of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) in North Macedonia. Its content is the sole responsibility of the Faculty of Law, University Goce Delcev Shtip, and does not necessarily represent the views and positions of UNHCR and does not commit UNHCR.

ПУБЛИКАЦИЈА:
ЕСЕИ ЗА МИГРАЦИЈА И АЗИЛ

УРЕДНИЦИ:
АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА
ОЛГА КОШЕВАЛИСКА
ЕЛЕНА МАКСИМОВА

ЛЕКТОР:
ВЕСНА РИСТОВА

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК:
СЛАВЕ ДИМИТРОВ

ДИЗАЈН НА КОРИЦА И ИДЕЈНО РЕШЕНИЕ:
ЈАНА ЈАКИМОВСКА

ИЗДАВАЧ:
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ШТИП, 2022

PUBLICATION:
ESSAYS ON MIGRATION AND ASYLUM

EDITORS:
ANA NIKODINOVSKA KRSTEVSKA
OLGA KOSHEVALISKA
ELENA MAKSIMOVA

PROOFREADING IN MACEDONIAN LANGUAGE:
VESNA RISTOVA

TECNICAL EDITOR:
SLAVE DIMITROV

COVER DESIGN AND IDEAL SOLUTION:
ЈАНА ЈАКИМОВСКА

PUBLISHER:
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELČEV – ŠTIP
ŠTIP, 2022

M.A.P.S NETWORK

Jean Monnet Activities are designed to promote excellence in teaching and research in the field of European Union studies worldwide. The activities also foster the dialogue between the academic world and policymakers. In particular Jean Monnet Networks aim to create and develop consortia of international players (Higher Education Institutions, Centers of Excellence, departments, teams, individual experts, etc.) in the area of European Union studies in order to gather information, exchange practices, build knowledge and promote the European integration process across the world. Activities include:

- gathering and promoting information and results on methodologies applied to high-level research and teaching on EU studies
- enhancing cooperation between different players and other relevant bodies throughout Europe and around the world
- exchanging knowledge and expertise to improve good practices
- fostering cooperation and exchanges with public actors and the European Commission services on highly relevant EU subjects

ЕСЕИ ЗА МИГРАЦИЈА И АЗИЛ

УРЕДНИЦИ:
АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА
ОЛГА КОШЕВАЛИСКА
ЕЛЕНА МАКСИМОВА

ИЗДАВАЧ:
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ШТИП, 2022

ESSAYS ON MIGRATION AND ASYLUM

EDITORS:
ANA NIKODINOVSKA KRSTEVSKA
OLGA KOSHEVALISKA
ELENA MAKSIMOVA

PUBLISHER:
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELČEV – ŠTIP
ŠTIP, 2022

СОДРЖИНА/CONTENTS:

- 11 ПРЕДГОВОР
PREFACE
- 19 ANA NIKODINOVSKA KRSTEVSKA
Some thoughts about solidarity in the European Union during the migration crisis in 2015
АНА НИКОДИНОВСКА КРСТЕВСКА
Некои размислувања за солидарноста во Европската Унија за време на мигрантската криза од 2015 година
- 27 FEDERICA DE SIMONE
Lights and shadows of the new methods to fight crime on the borders of the Schengen area
- 41 OLGA KOSHEVALISKA
Xenophobia camouflaged as journalism. Case study – the Balkans
ОЛГА КОШЕВАЛИСКА
Ксенофобија камуфлирана во новинарство. Студија на случај – Балканот
- 49 IRENA MANCHEVA
The European Union asylum system through the prism of primary and secondary law
ИРЕНА МАНЧЕВА
Системот на азил на Европската Унија низ призмата на примарното и секундарното законодавство
- 73 VINCENZO BASILE
UNHCR Guidelines on granting refugee status to those fleeing the consequences of climate change
- 85 ELENA MAKSIMOVA
The migrant crisis and the violation of rights guaranteed under the European convention on human rights
ЕЛЕНА МАКСИМОВА
Мигрантската криза и повредата на правата загарантирани во Европската конвенција за човекови права

- 93 VIOLETA PANOVSKA
The European migration crisis and the New Pact on asylum and migration
ВИОЛЕТА ПАНОВСКА
Европската миграциска криза и Новиот пакт за азил и миграција
- 105 ANTONIO VERTUCCIO
Note to Opinion of the advocate general Athanasios Rantos in the causes
C-14/21 and C-15/21
ANTONIO VERTUCCIO
Nota alle Conclusioni dell'avvocato generale Athanasios Rantos nelle cause
riunite C-14/21 e C-15/21
- 113 SVETLANA JAKIMOVSKA
Macedonian translation of the Convention relating to the Status of refugees
СВЕТЛАНА ЈАКИМОВСКА
Македонскиот превод на Конвенцијата за статусот на бегалците
- 123 KATERINA IVANOVA
The position of the woman through the prism of refugee crises
КАТЕРИНА ИВАНОВА
Положбата на жената низ призмата на бегалските кризи
- 135 EVA KIROVA
Migrants, refugees – different names, same standards!
ЕВА КИРОВА
Мигранти, бегалци – различни имиња, исти аршини!
- 139 FILIP GALEV
Smuggling of migrants
ФИЛИП ГАЛЕВ
Криумчарење мигранти

THE MIGRANT CRISIS AND THE VIOLATION OF RIGHTS GUARANTEED UNDER THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

ELENA MAKSIMOVA¹

Abstract: The European Convention on Human Rights is fundamental in guaranteeing human rights and freedoms on European soil. The Republic of North Macedonia, as its signatory, is obliged to respect and implement the provisions of the Convention towards all those who will find themselves on its territory, as foreseen by the Convention. However, due to the migration crisis and the challenges that came with it, North Macedonia found itself in difficulties when it comes to full implementation of the Convention goals. Therefore, the essay will focus on the challenges that the country faced during the migration crisis, that undermined the fulfilment of the country's obligations towards the Convention, bringing into question the respect of human rights and freedoms of the persons who transited the country during the crisis.

МИГРАНТСКАТА КРИЗА И ПОВРЕДАТА НА ПРАВАТА ЗАГАРАНТИРАНИ ВО ЕВРПСКАТА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ЕЛЕНА МАКСИМОВА²

Република Северна Македонија како потписничка на Европската конвенција за човекови права е должна да ги почитува човековите права и слободи предвидени со Конвенцијата. Сепак, во периодот по избивањето на мигрантската криза во 2015 година до денес, од страна на невладини организации или од локална полиција регистрирани се многу прекршувања или наводни прекршувања на правата на мигрантите и барателите на азил. На пример, невладините организации како Амнести интернешенел заедно со локалната невладина организација Легис во 2015 година го осудија кршењето на човековите права и илегалното задржување на мигрантите што се случија во Прифатниот центар за странци „Гази Баба“ во Северна Македонија. Други епизоди на прекршување на основните човекови права пријавени од Белградскиот центар за човекови права и Македонското здружение на млади правници со поддршка од Оксфам, зборуваат за нелегална депортација и насилни туркања на мигранти кои се случиле во земјите долж балканската рута, меѓу кои и Северна Македонија, каде што државните функционери не дозволуваа пристап до процедурите за азил на оние кои бараат меѓународна заштита и незаконски употребија сила и насилство врз нив.

¹ Elena Maksimova is Assistant professor at the Faculty of Law, University Goce Delchev – Shtip, email: elena.ivanova@ugd.edu.mk.

² Елена Максимова е доцент на Правен факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, email: elena.ivanova@ugd.edu.mk.

Но, да почнеме со ред. Копнениот влез во земјите на Европската Унија за време на мигрантската криза, најчесто се одвиваше преку балканската рута (како најпогодна за премин, географски гледано) и значеше трасирање пат низ земјата, кое сериозно го предизвика постојниот правен систем. Па, како и многу европски земји, и Македонија се соочи со тешкотии во обезбедувањето заштита на основните човекови права и слободи на лицата кои се најдоа на територијата во тој период. Неизбежно, се отворија многу прашања за можни прекршувања на основните човекови права и слободи. Но, најчесто тие остануваа без никаква процедура или решение, најмногу поради тоа што луѓето кои транзитираат не сакаат да се вклучат во нешто што би ги врзувало за нашата територија подолго од минималното потребно, како кривичен прогон или било каква правна и административна постапка. И покрај мислењето на локалното население дека приливот на мигранти ќе се состои главно од баратели на азил кои претендираат да останат на нашата територија (кое своевремено предизвика лавина говор на омраза), мигрантите и бегалците се обидоа да останат во Македонија што е можно пократко, дури и по цена да бидат жртви на организирани криминални групи кои вршат криумчарење мигранти или трговија со луѓе. Згора на тоа, дури и кога беше повеќе од јасно дека се жртви на трговија со луѓе, нивната незаинтересираност за соработка со властите го сведе кривичното дело на криумчарење мигранти или воопшто не беше поведена кривична постапка поради недостаток на докази. Тие едноставно беа желни да стигнат до земјите на ЕУ.

Нормално, ништо не го оправдува занемарувањето или непочитувањето на основните човекови права и слободи на оние што минувале. Иако Македонија е главно транзитна земја, таа мора да ги почитува овие права исто како и секоја друга земја што се обврзала со низа меѓународни документи.³ Гледано низ призмата на Европската конвенција за човековите права, низ годините на мигрантската криза детектирана е неколкукратна виолација на неколку членови од Конвенцијата:

Членот 2 од Конвенцијата го гарантира правото на живот. Во таа насока е и членот 10 од Уставот на Република Македонија. Позитивната обврска која произлегува оттаму за државата е дека треба да ги преземе сите неопходни мерки за да го заштити ова право и на оние кои транзитираат низ територијата. Но, серија на настани кои се случија

³ Земјата е потписничка на голем број меѓународни инструменти за човекови права, како што се Универзалната декларација за човекови права, Меѓународната конвенција за елиминација на сите форми на расна дискриминација, Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените, Конвенцијата за правата на детето, Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи, Декларацијата за правата на детето, Европската социјална повелба, Меѓународната конвенција за граѓански и политички права, Факултативниот протокол на меѓународната Конвенција за граѓански и политички права, Меѓународна конвенција за економски, социјални и културни права, Конвенција против тортура и друго сурово, нечовечко или понижувачко постапување или казнување и други.

особено при првиот бран на миграциската криза, укажуваа на сериозно прекршување на исполнувањето на оваа обврска од страна на државата. Во текот на 2014 година и се' до јуни 2015 година, Република Македонија не им дозволуваше користење јавен превоз на илегалните мигранти. Тие беа принудуени да пешачат низ државата за да стигнат до Република Србија следјќи ги железничките пруги. На 24 април 2015 година воз усмрти 14 бегалци, најмалку 6 малолетни. До мај 2015 година, најмалку 29 бегалци и мигранти го загубија животот, вклучувајќи бебиња, деца и жени. Во 2018 година, бегалец од Ирак доживеа струен удар на пругата во Гевгелија и се здоби со тешки изгореници по целото тело. Иако бил пренесен во болница во Скопје, набрзо бил пуштен со тешки рани по телото и однесен во кампот во Табановце. Поради болки и крварење веднаш бил префрлен во болницата во Куманово каде лекарите одбиле да го примат со изговор дека болницата во Скопје е одговорна за неговото лекување, по што бил вратен во транзитниот камп. По некое време бил примен во болница, каде што останал десет дена.⁴

Колку за илустрација, според податоците на македонската полиција, од крајот на 2014 година до септември 2020 година животот го загубиле 39 мигранти. Најголем дел од мигрантите го загубиле животот во железнички несреќи – 30, петмина мигранти во сообраќајни незгоди предизвикани од возачи криумчари, тројца се удавиле при обидот да ја преминат Сува Река кај гевгелиското село Моин, а едно лице без знаци на живот било пронајдено во провалија покрај автопатот Удово. Но, невладината организација Легис смета дека таа бројка е многу поголема.⁵

Членот 3 од Конвенцијата го штити човекот од нехуман и деградирачки третман или казнување, што впрочем го прави и самиот Устав. Стоотици бегалци и мигранти беа жртви на вооружени грабежи од групи македонски граѓани кои ја злоупотребуваат својата ранливост, а многумина беа придружувани од шверцери. Како сведоци во вие случаи, мигрантите беа праќани во Прифатниот центар за странци - Гази Баба, што наликуваше на притвор без постоечки писмен акт по него, неможност за поднесување барање за азил, пренатрупаност од околу 300%, трошни услови за живеење, неможност за кратки прошетки на отворено, забрана за комуникација со надворешниот свет, нефункционалност на кујната и тоалетот, несоодветни медицински услугите и задржувањето на малолетниците заедно со возрасните. Третман и услови кои се еднакви на нечовечки и понижувачки третман и значат директно прекршување на позитивната обврска на член 3 од Конвенцијата за државата. Во периодот на миграциската криза директни набљудувачи од невладини организации

---

⁴ Help on the route "Annual Report For 2018. Refugee Rights, Migrants and Asylum Seekers in The Republic of Macedonia", The Helsinki Committee for Human Rights of the Republic of Macedonia, 2018 pg. 17

⁵ <https://mk.voanews.com/a/5684588.html>

укажуваа на случаи на нехумано постапување кон бегалците од страна на полициски службеници кои употребиле прекумерна и неоправдана сила и присилни мерки, како и солзавец и шок бомби во обидите за спречување на мигрантите и бегалците да ја преминат границата.

Членот 4 од ЕКЧП предвидува апсолутна забрана за секаков облик на ропство и принудна работа (исто и чл.11 од Уставот на Република Македонија). На 5 април 2015 година, британскиот медиум Канал 4 (News 4 News) објави видео за озлогласената куќа во селото Ваксинце, Кумановско, каде што стотици бегалци се држат како заложници од шверцерна група.⁶ Вооружена група изнудувала пари од бегалците и ги принудувала да работат за да ги пуштат да го продолжат патот кон земјите на ЕУ. Лицата беа држени во неподносливи и нехумани услови. Македонските полициски служби дури по 6 дена од објавувањето на сторијата регистрираа за да ги истражат наводите. Според МВР, пронајдени се 128 мигранти кои се криеле во куќите во селото и приведени се повеќе лица осомничени за криумчарење, меѓу кои и еден полициски службеник.⁷ Сепак, иако не се работи за изолоиран случај, ниту она кое следеше во периодот со слично сценарио не беше соодветно навремено решавано.

Забележлива е и неколкукратна виолација на членот 8 од Конвенцијата. Членот 8 од ЕКЧП предвидува дека секој има право на приватен и семеен живот, без никакво мешање на државата во остварувањето на ова право.⁸ Прво, во Прифатниот центар за странци „Гази Баба“ имаше пренатрупаност од 300 % - капацитет од околу 120 легла, а во 2015 година ба сместени околу 370 бегалци кои биле задржани во времетраење од 7 месеци. Условите за сместување пак беа под секое ниво - сместување во една соба за повеќе од 20 бегалци во исто време, тоалети без или со импровизирани врати, кое е сосема спротивно на нивно уживање на право на приватност. Потоа, правото на обединување на разделените семејства кое е исто така е составен дел од членот 8. До 2017 година само еден случај на обединување на семејството на маж кој е признат барател на азил во Германија и неговото семејство, сопругата и децата, кои биле приведени во транзитниот камп Табановце, Куманово. Друг горлив проблем беше и недозволеното и неавторизираното фотографирање на деца и возрасни во секакви пригоди. Новинарските екипи континуирано ги фотографираа бегалците, а подоцна и без нивна согласност објавуваа фотографии од бегалците.

Слободата на мислење, совест и вероисповед е предвидена и гарантирана во членот 9 од ЕКЧП предвидува слобода на промена на верата или убедувањето, како и слобода на изразување на својата религија, сам или заедно со други, јавно или приватно, преку богослужба, инструкции,

⁶ <http://www.channel4.com/news/tracking-down-macedonias-migrant-kidnap-gang>

⁷ <https://mvr.gov.mk/vest/147>

⁸ Член 25 од Уставот - на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, достоинство и углед

проповеди, верски обреди и ритуали (член 19 од Уставот). Сепак за време на бегалската криза и целокупниот престој на бегалците во транзитните и прифатните центри постоело апсолутно занемарување на ова право на бегалците. Во ниту еден случај на бегалците не им беше обезбедена соодветна просторија за молитва и вршење на верски ритуали и обреди, ниту пак пристап до религиозниот објект.

Членот 13 од ЕКЧП предвидува право на жалба до националните органи, дури и кога повредата ја извршиле лица при вршење на службена должност – правот гарантира пристап до ефективен правен лек.⁹ Иако е точно дека за прекршување на нивните права, бегалците и мигрантите можеа да поднесат тужби или жалби против одлуки на државни органи или во врска со нивниот третман кон бегалците, во овој случај, овие правни лекови не можат да се сметаат за реални и ефективни бидејќи без способноста да учествуваат во административни, а подоцна, во судски постапки, бегалците не можеа да го разберат македонскиот правен систем. Неефикасноста на постојните правни лекови, поради фактот што тие во овој случај не се доволно доверливи во практиката¹⁰ и затоа што гарантираат права кои се само теоретски и илузорни.¹¹ И покрај бројните констатирани повреди на правата на бегалците предвидени во ЕКЧП, во ниту еден од случаите тие немаа пристап до вистински и ефективен правен лек за да можат да ги бараат сопствените права пред органите на државната управа или домашните судови.¹²

Членот 14 од ЕКЧП предвидува дека уживањето на правата и слободите признати со Конвенцијата треба да се обезбеди без никаква дискриминација врз основа на пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или кое било друго мислење, национално или социјално потекло, кое припаѓа на национално малцинство, материјална положба, потекло при раѓање или кој било друг статус. За време на организираниот железнички превоз во втората половина на 2015 година и почетокот на 2016 година, јавното претпријатие „Македонски железници АД Транспорт“ (Македонски железници) за краток временски период изврши корекција на цената на билетот за бегалците кои транзитираа низ државата двапати. Цената на секој поединечен билет за овие корисници беше 25 евра, односно 3,5 пати повисока од редовната цена на билетот која е околу 7 евра. Не важеа редовни попусти за деца, семејства и групи. Македонски железници

⁹ Член 15 од Уставот - право на жалба против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред суд, управен орган или организација или други институции кои вршат јавни овластувања

¹⁰ Johnston and Others v. Ireland, 18 December 1986, Series A, No. 112, para. 45

¹¹ Airy v. Ireland, Application no. 6289/73, para 24

¹² Во согласност со воспоставената пракса на Европскиот суд за човекови права, не е доволно правниот лек да биде содржан во домашното законодавство, туку таквиот правен лек мора да биде вистински ефикасен при утврдувањето дали има повреда на правата загарантирани со Конвенцијата и во таков случај да обезбеди компензација

со поскапување на билетите за бегалците вовеле практика на нееднаков третман на бегалците. Во текот на ноември 2015 г. Словенија започна дискриминаторска селекција за прием на бегалци врз основа на нивната земја на потекло. Оваа практика како верижна реакција се одрази на сите гранични премини на балканската рута. Како последица на тоа, само бегалците од Сирија, Авганистан и Ирак се пропуштаа преку Република Македонија, а не се пропуштаа бегалци со документи од други земји. На почетокот во 2016 година, границата беше затворена за луѓето кои доаѓаат од Авганистан. Од друга страна, регистрираните баратели на азил се соочуваат со дискриминаторски третман во областа на работните односи врз основа на социјален и личен статус, односно нивното остварување на правото на слободен пристап до пазарот на трудот е ограничено. Додека барателите на азил се во процес на добивање право на азил, тие не можат да пристапат до пазарот на труд и да воспостават работен однос, односно не можат самостојно да обезбедат егзистенција.¹³

Според член 4 од Протоколот бр. 4 од ЕКЧП, колективното протерување на странци е забрането. Преку својата судска пракса, Европскиот суд за човекови права објаснува дека колективното протерување на група би било оправдано само доколку државата објективно ги разгледа поединечните случаи на секој член на групата поединечно.¹⁴ Според практиката на ЕСЧП, странците кои се засегнати од забраната за колективно протерување не се само оние со легален престој на територијата туку „сите оние кои немаат вистинско право на државјанство во земјата, без разлика дали поминуваат низ земјата или престојуваат или престојуваат таму, без разлика дали се бегалци или влегле во земјата по сопствена иницијатива или се без државјанство или поседуваат друго државјанство, и дека зборот „протерување“ „треба да се толкува во неговото“ генеричко значење, во неговата сегашна употреба (да протера некого од место).¹⁵ На 14 март 2016 година, околу 700 бегалци илегално ја преминале македонско-грчката граница во Грција кај селото Моин, Гевгелиско. Припадниците на македонската полиција и армија распоредени долж јужната граница одговоријле со солзапец и димни бомби. По кратко време сите бегалци кои ја минале границата биле сместени во камиони и превезени на грчка територија, далеку од какви било сведоштва. Во обид да избегаат тројца бегалци (двајца мажи и една трудница) го загубија животот давејќи се во водите на Сува Река. Имајќи го предвид значително зголеменото илегално преминување по затворањето на границите, државата го презема правото на „депортирање“ на сите бегалци пронајдени на македонска територија.

¹³ Cvetanovska, A. (September 2020). Current Challenges for the Integration of Refugees, Migrants and Asylum Seekers Followed by Discrimination, Xenophobia and Hate Crimes, Macedonian Young Lawyers Association, pg. 14-16.

¹⁴ Henning Becker v. Denmark, application no.7011/75, judgement on 3 October 1975

¹⁵ Hirsi Jamaa and others v. Italy, application no. 27765/09, judgement on 23 February 2012

Беше поставена и ограда од бодликава жица, што значи дека бегалците едноставно можеа да поминат под/преку жицата и беа оставени на отворено поле на грчка територија. Во некои случаи, групата бегалци прво била однесена во транзитниот камп во Гевгелија, каде што им била укажана хуманитарна и медицинска помош, а потоа префрлена на грчката страна на границата.

Принципот на правилото non-refoulement е дефиниран во Меѓународниот пакт за граѓански и политички права на бегалците усвоен во 1951 година и е еден од основните принципи на кои се заснова. Тој предвидува дека ниту еден бегалец нема да биде вратен на територија каде што постои реална закана по неговиот живот или закана од тортура, нечовечко или понижувачко постапување. Истата забрана произлегува од судската пракса на Европскиот суд за човекови права во врска со член 3 од ЕКЧП. Дури и кога лицата не се баратели на азил, тие може да имаат други права кои треба да се земат предвид пред да се донесе одлука за враќање: на пример, ризикот од тортура, нечовечко или понижувачко постапување во земјата на потекло, нивното здравје и физички услов, нивното право на семејно единство, меѓу другото.¹⁶ Со масовното „депортирање“ на бегалците во Грција, Република Македонија индиректно го нарушува принципот на невраќање ако се земе предвид дека постои реална можност од Грција бегалците да бидат депортирани во земјите на потекло, односно кризни и воените области каде што се изложени на ризик нивните животи и физички интегритет.

За жал и покрај ваквите очигледни повреди на правата кои произлегуваат од Конвенцијата, скоро и да немаме пракса од бегалци/мигранти кои се обратиле до Судот. Највпечатливиот случај¹⁷ во кој апликантите се повикуваа на повреда на членот 4 од Протоколот 4 и членот 13, заврши со пресудата која вели дека „апликантите самите се загрозиле со учеството во нелегалниот влез на македонска територија...не ги искористија постојните законски процедури за добивање законски влез на македонска територија во согласност со одредбите од релевантното домашно законодавство .... Судот смета дека нема повреда на член 4 од Протоколот бр. 4,¹⁸ како ни на член 13 во врска со чл.4 од Протоколот број 4“. Ваквата пресуда значително ги обесхрабри идните потенцијални апликанти, со што нивниот интерес за било каква правна регулација на нивниот третман за време на престојот во Македонија опадна значајно. Тие се уште ќе продолжат да гледат на Македонија како на земја – препрека за остварување до нивниот сон. Препрека, која откако ќе се помине, останува

¹⁶ [Frei, N. \(2018\). Circumventing Non-Refoulement or Fighting “Illegal Migration”, Max Planck Institute for Social Law and Social Policy, Munich.](#)

¹⁷ A.A. and Others against the former Yugoslav Republic of Macedonia and 4 other applications, application no. 55798/16

¹⁸ [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22tabview%22:\[%22document%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-216861%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22tabview%22:[%22document%22],[%22itemid%22:[%22001-216861%22]})

заборавена и далеку зад нив. За жал, немањето судска пракса, не значи немање на пракса на прекршување на одредбите од Конвенцијата, не значи отсуство на повредени права и загрозени животи. А доколку не се добие адекватна правна разрешница, ни се заканува нејзино повторување.